

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИИ

2013 сыл
Бэс ыйын
5 күнэ
Сэрэдэ
№ 77 (10849)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улууһун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастын хаһыата»

БЭҕЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтэһиннэр

ТХУ начальнига В.Г. Алексеев иһитиннэрибитинэн кормовой культураҕа 2380 га былан баарыттан 1000 га кэриҥэ ыһыллыбыт, 530 га хортуопшуй олодуллуохтаабыттан 364 га ыһыллыбыт, оҕуруот аһын былана 154 га, 78 га ыһыллыбыт. 3430 ыйыра, 2250 кэриҥэ кулунчук төрөөбүт. Тыа хаһаайыстыбатыгар 5 ыйдаах былаан туолбут, сымыгыты онгортон таһаарыыга былаан туолбатах. Сүрүн үлэ — ыһы — бу нэдиэлэнэн түмүктэниэхтээх. Көрдөрүүлэринэн киин улуустарга үс улуус иһигэр киирипит.

ЕГЭ, ГИА туттарыллар. 256 выпускниктан 255-нэ туттарар. Нуучча тылын 298 оҕо туттарбыт, ГИА-ны 318 оҕо туттарыахтаах. Куораттан бэрэбиэргэ түмүгүнэн кэһи үс. 10 оҕо Красноярская кыраайга, 10 оҕо «Абырал» лаабырга, 8 оҕо Аммаҕа сынньана барыахтара. 20 оҕо оскуоланы мэтээлинэн бүтэриэхтээх, ол иһигэр 10-на кыһыл көмүс. НСШ-1 нуучча тылын учуутала У.М. Иванова «Үөрэҕири» национальнай бырайыак иһинэн ытытыллыбыт республикаттан 11 учуутал кытылаах бастын учууталлар Россиятааҕы конкурстарыгар кыһайылаабынан тахсыбыт. Ааспыт нэдиэлэҕэ түргэнник ааҕы методикатын, природосообразнай үөрэтиги авторга, «Народное образование» сурунаал кылаабынай редактора А.М. Кушнир Нам улуунугар кэлэн начальнай оскуолаҕа түргэнник ааҕы методикатын үөрэттэ.

Баһылыгы тутууга солбуйааччы С.С. Матвеев 21 киһилээх Россия делегациятын иһигэр киирэн Дания Копенгаген куоратыгар сылдьан энергоэффективнай технологияны баһылааһынга уопут атастааста. Дания энергияны экономиялыырга биер бастын көрдөрүүлээх, күн батарейтын, тобову уматан энергияны ылыыга 60% туһанар. Бу сырыы түмүгүнэн бу нэдиэлэҕэ Дания бэрэстэбиитэллэрэ Нам улуунугар кэлэн биригэ үлэлиэхтэрэ.

Көбөкөҥгө хоту нэһиликтэр ветераннарын спартакиадата буолбут. 9 хамаанда 6 көрүҥгэ кытыбыт, 1 миэстэни Көбөкөн, 2 миэстэни Модут, 3 миэстэни Хатырык ылбыттар.

Ленскэй нэһилик баһылыга А.Г. Новгородов улуус баһылыгын А.И. Ильини кытта Чурапчыга Манчаары ооньууларын ытыгыга үлэни билсэ сылдыбыттар. Чурапчы нэһилигин дьаһалтата тупсаран онорууну, көбөрдүүнү сүрүн ирдэбил быһытынан туруоран, нэһилиэннэ нэдиэлэҕэ үс күн субуотуньуктуур. Көбөрдүүгө 6 тыһ. маһы олодулбуттар. Олбуордарын көрүммэт ыалга уведомление биэрэллэр. Андрей Григорьевич планеркаҕа сыбаалка субуотуньукка сылдыбыт тэрилтэлэргэ Махтал суруктары туттарда. «Ленскэй нэһилик» МТ 5 программаҕа киирибит: инженернай обустройство, аварийнай дьэиэлэртэн көһөрүү, элбэх квартиралаах дьэиэлэри өрөмүөннээһин, олбуор территориятын, суоллары өрөмүөннээһин.

Нам улуунун территориальной быбардыыр комиссиятын председателин ГИМС начальнига Вячеслав Николаевич Мохначевский аһаммыт.

Бэлиэтэнэ В. РЫКУНОВА

2013 сыл —
Тыа сириҥ сыла

ДЬААРБАНКА - КЫСТЫККА БЭЛЭМНЭНИИ СҮРҮН ЧААҤА

Сылын аайы үгэс быһытынан «Нам улууһа» МТ тыа хаһаайыстыбатын управлениетын, «Ленскэй нэһилик» МТ көбүлээһиннэринэн олохтоох бордодууксуйаны онгортон таһаараччылары ойүүр, кинилэр үрдүк хаачыстыбалаах, экология өттүнэн ыраас бордодууксуйаларын нэһилиэннэҕэ пропагандалыыр сыалтан Нам сэлээннэтигэр тыа хаһаайыстыбатын дьаарбанкага ытытыллар. Ол курдук бу дьыл ыам ыйын 29 күнүгэр М.К. Аммосов аатынан болуоссака Нам улуунун олохтоохторо үчүгэй көмнэри туһанан, кыстыкка бэлэмнэнэр санааттан аты-эргин түһүлгэтигэр муһунулар. Быһааннаах расада, сиздэрэй

дьэрэкээн көстүүлээх сибэки арааһа, хортуопшуй уонна да атын тыа хаһаайыстыбатын бордодууксуйата, кууруссалар, кроликтар, коза оҕолоро, туттарга туһалаах талба табаардар атыга хамаатык бардылар.

Сүрүн ирдэбилэнэн дьаарбанка кытытылаахтара, РФ сокуонугар олобуран, нэһилиэннэ санитарнай-эпидемиологическай туруугар кутталы үөскөспөт бордодууксуйаны Роспотребнадзор территориальной отделын, улуустааҕы ветеринарнай сулууса дьүөрөлээһининэн атыга таһаараллара буолар.

Дьаарбанкаҕа бэйэлэрин кизгэ ассортименнаах бордодууксуйалары быһстапкаҕа туруорбут хаһаайыстыбалар ик-

ки ардыларыгар конкурс үгэс быһытынан ытытыллар. Конкурса атытылыыр миэстэлэрин кизгэтиитэ, бордодууксуйа ассортимена, рекламата, суулааһына, сыаната, көнүлэ, ону тэнэ бордодууксуйа уонна атытылыыр миэстэ санитарнай көрүҥнэрэ, атытылтар формалара сыаналаммыта. Дьүүллүүр сүбэ председателинэн ТХУ сэлэиаччытын солбуйааччы Е.Е. Гоголев, чилиэннэринэн Нам улуунун кылаабынай Госветнадзора Л.В. Алексеева, ТХУ кылаабынай специалистара - зоотехник Е.Н. Ильина, экономист А.П. Протопопов, агроном С.Д. Новгородова — талылланнар, эпизитинэстээхтик сыһыаннаһан, сыаналыыр үлэни чизэстээхтик

Ыал — аҕатынан,
нэһилик — баһылыгын

Визитка

Атласов Александр
Павлович

1965 с. бэс ыйын 5 күнүгэр Нам оройуонун 1 Хомустаах бөһүөлөгөр төрөөбүтэ. Аҕата — Атласов Павел Иванович — «Нам» совхозка өр сылларга биригэдьирирдээбитэ, үлэ, тыыл ветерана. Ийэтэ — Атласова Анна Семеновна — ыанньыксытынан, ыйырай көрөөччүнэн үлэлээбитэ.

Александр 1982 с. 1 Хомустаах орто оскуолатын бүтэрэн баран «школа — производство — ВУЗ» диэн ыгырыынан совхозка рабочайынан, субай сүөһү бостуугунан үлэлээбитэ. 1983-85 сс. — Советскай армияҕа ыгырыллан Монголияҕа артиллерийскай чааска сулууспалаабыта.

1985 с. армияттан кэлэн баран Таастаах бөһүөлөгүн тутууга үлэлээбитэ. Күһүнүгэр Иркутскайдаағы тыа хаһаайыстыбатын институтугар «Агроном-учебный» идэҕэ үөрэнэ киирибитэ. 1992 с. үөрэҕин бүтэрэн «Нам» УПХ хонуу биригэдьириинэн, овощехранилище сәбиэдиссәйинэн үлэлиир.

1995 с. улуус дьаһалтатын ТХУ кылаабынай агрономунан, 1998 с. тыа хаһаа-

йыстыбатын министерствотыгар аграрнай производство отделын кылаабынай специалиһынан үлэлиир. 1999-2005 сс. — ТХМ управлениетын начальнигын солбуйааччынан анаар.

2005-2007-2012 сс. быбарбардарга кыттан 1 Хомустаах баһылыгын үс болдьоххо талыллан үлэлээн кэллэ.

Саха республикатын ТХМ Бочуотунай грамотатынан, правительсво Грамотатынан наҕараадаламмыта. РФ т/х министрэ Н. Федоров анал чаһынан бэлиэтээбитэ. Кэргэннээх, үс оҕолоох.

Бүгүн А.П. Атласов редакция ыалдытын быһытынан кэчкэ ыйытыларбытыгар маньык хоруйдаата.

Корр.: Александр Павлович, Эн икки болдьоҕу толору нэһилик баһылыгын үлэлээн кэллин. Биллэн турар, баһылык дьарыктанар эйгэтэ сүрдээх кизгэ, ол эрээри, саамай ыарыҕаппыт өрүтүг туохханый?

— Министерсвоҕа үлэли сырыттаһына нэһиликпиттэн кырдыаҕастар, ветераннар сәбиэтэртиттэн кэлэн быыбарга кыттарга этии онорбуттара. Бу икки болдьох үлэлиирбэр саамай

«СҮРҮН ХАЙЫСХАБЫТ - ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТЫН САЙЫННАРЫЫ»

уустук өрүт — дьону кытта үлэ, дьон санаатын сааһылаан үтүө өрүттэри таба тайанан, салгыы дьонго тирэҕирэн, кинилэри уопсай сорука күмэн үлэлээһин буолар дии саныбын.

Муниципальной тэрилтэ саһа атаҕар туруутугар өйдөммөткыайтарбат суол элбэх этэ, ордук бюджеты оноруу, тыгыры, дохуот өттө хайдаҕый, ороскуоптут тугуй диэннэ мунаарылар бааллара. Аны сокуоннарбыт уларыйыылара элбэҕэ эрэйдээбитэ. Кэлин сааһыланан, оннун булан, билгин чопчу соруктары туруорарга толору кыах баар буолла.

толордулар.

Саамай тэрэһиннээх нэһилик аатын Хатын Арыы нэһиликэ сүгэн, инники сылларга кыттар нэһиликтэргэ холобур буолар чизэскэ тигистэ. Бэйэ подсобнай хаһаайыстыбалартан 1 миэстэни П.П. Ядрихинская (Фрунзе), 2 миэстэни А.В. Трофимова (1-Хомустаах), 3 миэстэни Д.И. Мальцева (Аппааны) ыллылар. Коллективнай фермерскай хаһаайыстыбалартан 1 миэстэҕэ «Иһирэх» (К.И. Матвеева, Нам), 2 миэстэҕэ «Кытаанах» (В.Н. Аммосова), 3 миэстэҕэ «Сүүрэн» (О.Г. Жиркова) тахсан үөрүү өрөгөйүн биллилэр. Тэриллитит хаһаайыстыбалар икки ардыларынааҕы киирсиилэрин түмүгүнэн «Эрэл» т/х потребительскай кооператива (Нь.Ф. Гуляев) 1 миэстэни ылан ылла. 2 миэстэҕэ Нам улуунун иккис №-дээх Профессиональнай лицей (Нь. М. Жирков), 3 миэстэҕэ «Нам» аһаҕас акционернай общесво (Н.П. Николаев) таҕыстылар.

Үрдүк сыанаттан дьаарбанка кытытылаахтарын улуус баһылыгын 1 солбуйааччы Н.В. Слепцов, Нам сэлээннэтин баһылыга А.Г. Новгородов, улуустаағы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын сәлиааччыта В.Г. Алексеев эвэрдэлээтилэр. «Ленскэй нэһилик» МТ тэрибит икки ыйдаағы тупсаран оноруу месячигын уонна сыбаалка энэр Салбанскай, Базовай уулуссалар ырааһырдылары түмүгүнэн нэһилик баһылыга А.Г. Новгородов көхтөөхтүк кытытыт тэрилтэлэргэ махтал суруктарын туттартаачы. Нэһилиэннэҕэ анаан дьаарбанка программатын чэрчитинэн олохтоох ылбаай ырылаах ырыаһыттар, нарын хамсанылаах үнкүүһүтэр эвэрдэ кәсиэртэрэ, спортивнай күрэхтэр буолан аастылар.

Н. АНДРЕЕВА

Бүтүүтүн
2-с стр. көр

О т т о н б а с т а а н

Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр

Корр.: Биир тылын этэххэ: боломуочуя элбэх, ону үбүнэн хаачыйы татым диэтэххэ курдук...

– Билигин нэһилиэк таһымыгар 36 боломуочуяны тутан олоробут, онтон үбүнэн 6-7 эрэ хаачыйыллар. Онон сорох иһинээҕи бопшуроостары дьону түмэн, тэрилтэлэри кытыаран ситэрэн биэрэҕин. Араас субуотунньуктар, шефскэй үлэ, хардарыта көмөлөһүү о.д.а.

Корр.: Мантан ситтэрэн ыйыттааха, 1 Хомустааха атын нэһиликтэргэ холооттоххо уонна суол кытытыгар бааргытынан харааха да бырабылларынан дьэни-уоту тутуу, гаастааһын, суолу да оноруу далааһыннаахтык барбытын дьон бэлиэтии көрөр. Маны хайдах ситистигит?

– 2007 сыллаахха республика эдэр ыаллары өйөөһүн программатыгар киирэн бастагы уочарат курдук 8 эдэр ыал дьэтин тутуу сағаламмыта. Онно промышленность министрээр А. Стручковка киирэн гааһы тардыны, уоту киллэриини туруорсубуппугар 3 улуус газификациятыгар 9 мөл. солк. көрүллүбүтэ. Онон ити сыл бу 8 дьэ гаастанан, уоттанан үлэҕэ киирбитэ.

Эмиэ ити сыл Россия тыатын хаһаайыстыбатын министерствотын салаатынан «Комплексное строительство сельского поселения» программа ылынылыбыта. Инженернэй өттүнэн толору хаачылыбы көрүллэрэ. Бу программа кытарбытын республика т/х министерствота өйөөбүтэ, онуоха били сағалаабыт эдэр ыалларбыт дьэилэригэр гаас, уот тардылыбыта тирэх буолбута.

Эһиилгитигэр манньк программа республика үрдүнэн 5 нэһилиэк хабыллан (Витим, Мэнгэ-Хангаласка Ляховка + өссө биир нэһилиэк, Хангаласан Нөмүгү) өссө төгүл көрүүгэ Витим сыйылыбыта. Манна ороскуот 68% федеральнай, 30% республика, улуус бюджеттарыттан көрүллүбүтэ. ТХМ уонна улуус дьаһалтата Сөбүлэһии түһэрсэннэр үлэ сағаламмыта. Бырайыакка улуус өттүттэн 4 мөл. солк. үбүлэммитэ.

Корр.: 1 Хомустаахха 100-тэн тахса мөл. солк. сүөһүнү иитэр комплекс тутуллуохтааҕа атын сиргэ былдыаммыт дьон сурах баара. Ол ис хоһооно хайдаһый?

– Үөһэ кэпсээбит кварталбыт тутулларыгар хайаан да производственной объект баар буолуохтаах дьон этэ, усулуобуйа быһытынан. Билигин 2006 с. сағалаан кооперативтары тэрийбиппит. Онно кредитнэй, сылгыны иитиигэ, дьон баар буолбуттара. Бу программа ирдэбиллэн бэйэбит өттүттэн онорулуохтааҕа, оччотугар дьон дьэилэнэр-уоттанар, үптэнэр, үлэлээх буолар.

«Туймаада» ФАПК-ны кытта кэпсэтэн 176 ыанар ына турар комплексын бырайыагын онорторбуппут, ФАПК уставнай капиталын суотугар 2,6 мөл. солк. сыанаба. Былырын республика үрдүнэн манньк 7 хотон тутуулаа былааннамыта, ол иһигэр биһиэхэ, 1 Хомустаах нэһилигэр, тутуулаа министр бирикээһинэн биэргэммитэ. Онтон улууспут дьаһалтата эмискэ аны Бөтүнгэ П.К. Слепцов тэрийбит кооперативыгар сыһыанан тутабит дьон усулуобуйа туруорбута. Төрүөтэ – 1 Хомустаахха кормовой базабыт суох, үлэһит илии суох дьон буолбута. Дьингэр, бу барыта биһиэхэ баар этэ.

Ити курдук тыл тылга киирибэккэ ол хотоммут отой да Киллэмгэ тутулуна, араа суолга кестөн турар. Биллэн турар, бачча улахан комплексы аңардас нэһилиэк тутара, үлэлэтэрэ ыарахан, улуус өттүттэн өйөбүл наада этэ. Ону баара, ытгыспытын эрэ сотгон хааллыбыт.

Корр.: Үлэ, олох хайысхата элбэх, биһиэхэ тыа сиригэр

ханнык салаа ураты суолталаах, приоритетнай дьон буоларый?

– Тыа сиригэр олорорбут быһытынан, биллэн турар, тыа хаһаайыстыбатын, производствоны сайыннарыы хаһан баҕарар ураты суолталаах буоларын саарбахтаабаппын. Дьэ, 90-с сылларга эстии-быстыы, кризис сағана биһиги хайдах тыынна-

– Биллэн турар, баһылык нэһилиэк үлэтин-хамнаһын тэрийээччи, дьон үлэлиир, олорор усулуобуйаларын онорор сорукутаах. Сүрүн сорок – кадровай. Хас биирдии тэрилтэҕэ, ИП да буоллун сөптөөх кадрдар аттарыллан турдахтарына үлэ түмүгэ биир оннук буолар. Ол инниттэн дьаһалта үлэһиттэрэ

бэйэтэ тутууга улахан бизнестэ-эх. Ити курдук Михаил Заболоцкай «Кысыл Сырсервис» тэрилтэтигэр дьону түмэр, үлэтэ суох ыччаттары туох үлэ баарынан дьарыктыыр, дьаһалтага улахан көмөлөөх.

Үлэтэ суох дьон 40-ча киһи (нэһилиэккэ 1520 киһи) учуокка турар, олох да бастах дьа-

«СҮРҮН ХАЙЫСХАБЫТ - ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТЫН САЙЫННАРЫЫ»

ах хаалбыһыты? Сүөһүлээх-астаах, сылгылаах уонна сирдээх буоламмыт. Сыл аңардыта хамнас дьон суоҕа, онно кэтэх хаһаайыстыба абыраан турар.

Бүгүн тыа хаһаайыстыбатыгар кыһалга элбэх. Онтон сүрүнэ – сүөһү ахсаана аччаабыта буолар. Мин санаабар, дьайылаах миэрэ олохтоммотоҕуна кэтэх да хаһаайыстыбаларга сүөһү аччыы туруоҕа. Онон тэрээһиннээх, ол эбэтэр кооперативтары, бааһынай хаһаайыстыбалары элбэтэн дьон сүөһү көрүүтүгэр усулуобуйаларын тупсарарбыт эрэйиллэр. Атын суол суох. Биллэн турар, тутуу, атын да салаалар сайдыахтааттар, ол эрээри, тыа сирин сайдыытыгар бу инструмент курдук буолуохтаах.

Документтаах салаанан сылгыны иити буолар, 2012 с. нэһилиэккэ сылгы ахсаана икки төгүл элбээтэ (2006 с. – 600 төбө, билигин – 1200). Киһи кэрэхсиирэ, манна орто саастаах дьон үлэлиллэр, эдэрдэр да сысталлар. Бу республика президենэ олохтообут политика дьон санаатын таппытыттан табыста. Ити Ыйаах аңардас производствоны сайыннарыынан мунгурдаммакка тыа сиригэр олорор усулуобуйаны тупсарыга, благоустройствотоҥан сағалаан интернеккэ тиийэ, туһайылыбыта саамай сөптөөх. Манньк дьаһаннаһытына нэһиликтэр кураанахсыйахтара суоҕа, ыччат куоракка, киһи сирдэргэ талаһара тохтуоҕа. Биһиги улууспут сирэ-уота, дьонно-сэргэтэ тыа хаһаайыстыбата сайдарыгар олус товоостоох, атын улуустарга холооттоххо усулуобуйабыт таһыччы үчүгэй, гаас баар, суол-иис мааны. Маны барытын мунугурудук туһанан, урукку баай уопушпун түмэн, сөргүтөн үлэлэтээххэ сайдыы да, дохуот да баар буолуоҕа.

Корр.: Эн санааҕар, баһылык дьон ону-маны булааччы-талааччы, тутуучу, дьон туруорсуну толорооччу, биитэр дьону түмэр, үөрэтэр, тэрийэр, биирдии киһи, ыал олоххо мистэттин би-гэ буларыгар көмөлөһөр, ыйаркэрдэр сорукутаах дуо?

компетентнай, дьону кытта биир тылы булан үлэлиир кыахтаах, сир-майгы да өттүнэн толору эһиэттээр дьиннээх профессионаллар буолалларын ситиһэ сатыыбын.

Хайдах да кыахтаах баһылык барытын тус бэйэтэ сүрүн ыпсарара табылыбат, кини специалисттары, общественной тэрилтэлэри үлэлэттиэхтээх, кинилэргэ тирэҕириттээх.

Корр.: Билигин кырдыаҕас көлүөнэ актигыбынай олохтон сыһыа туораан орто саастаах уонна эдэр көлүөнэ быһаарар оруоланна. Онуоха ыччаттары кытта үлэни хайдах тэрийэбитий, үөрэххэ барбыт оҕолору кытта сибээскит хайдаһый?

– Манньк ис хоһоонноох үлэ барар, сылга биридэ үрдүк, орто анал үөрэххэ баар ыччаттарытын кытта көрсөбүт. Былырын нэһилиэккэ үөрэхтэһин 125 сылынан сибээстээн улахан тэрээһин ыппыһыт. Студеннар үөрэхтэрин бүтэрэн манна кэлэн үлэлиллэригэр программа оностон үлэлиит. Онно аңардас бюджетнэй эрэ эйгэтин мунгурдаммакка «ИП» тэринэн араас салааларга үлэлиллэригэр икки өттүттэн санааларбытын ырытыһабыт. Биһиги олорор дьэ тутуутун, уһаайбалары биэриини хаачыйабыт.

Оттон ыччат предпринимательство кытгарын көбүлөн, көмөлөһөн балаҕа хамсааһын табыста, билигин нэһилиэккэ 80-ча «ИП» баар, такси өнгөтө, таһаҕас тийэһит, эргин өттүнэн о.д.а. салааларга үлэлиллэр. Үрдүк үөрэҕи бүтэрэн тутуу эйгэтигэр бизнескэ үлэлиир ыччаттары аһыйаа суохтар, холбоура, Георгий Алексеев нэһилиэк ыччаттарын хомуйан араас улуустарга тутуулары ытар, Евгений Сысолятин эмиэ, бу икки уолаттар 30 киһини үлэлэтэн, хамнастан биир оччо ыалларга көмө онороллор. Гаврил Шаранов дьыалатын кэнэҕэтин манна нэһиликтэн 30-тан тахса киһи дьарыктаах буолла. Иван Александров төрдүс сылын тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар,

Отой сибигэр уктан баран сылдыааччы аһыйах. Киһигэрээбэккэ эттэххэ, 1 Хомустаах дьонно сэргэхтэр, кириилээх-тахсыылаах буолаллар, баҕар куорат чугаһа таайыан да сөп. Нэһилиэккэ кэлин суоппардар олус түмсүүлээхтэр, салайааччылар Сивцев Николай Васильевич ыччаттары түмэр олус дьобурдаах киһи, 70-ча ыалы түмэн ыһыах ыһаллар, хардырта көмөлөсүһэллэр. Бу общественной тэрилтэ нэһилиэккэ ытыллар тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттар, кыамматтарга көмөлөһөр.

«Анаабыр алмаастара» тэрилтэҕэ биһиги нэһиликтэн бастайааннай төрүөккэ 10-ча киһи үлэлиир, алта ый үлэлиллэр, алта ый сыннаһаллар. Мин санаабар, кинилэр чаһыйбакка, ыраах сиргэ тиийэн араас омукарты кытта алтыһан, «саха сатаабата суох» дьэни чопчу холобурунан нэһилиэк дьонугар, чуолаан ыччаттарга, үтүө сабыдыал онороллор. Кинилэр бэйэлэрэ ол туһунан санаабаттара да буолун сөп, ол эрээри дьин иһигэр ити сабыдыал кэнники үчүгэй өтгүнэн эргийэн кэлиэҕэ.

Корр.: Урут 1 Хомустаах нэһилиэгэ общественной бэрээдэк өттүгэр биир бастыңнарда киирсэрэ, ити сибээскэй сағана. Билигин балаһыанньа хайдаһый, арыгылааһын курдук түктэри өртүтү утары туох үлэ барарый?

– Кэлин кэмгэ бэрээдэктит биллэрдик тубуста. Киһи дьарыктаах, олоххо интэриестээх буоллаҕына куһаҕанна умһамат. «Неблагополучнай» дьэни ааттанар аһыйах ыал баар, олору кытта кэпсэтии, өйдөтүү үлэтэ ытыллар. Мин санаахтааһына, дьон тус олохторо бэйэлэриттэн быһаччы тутулуктааһын өйдөөн эрэллэр, иждивенческэй өй-санаа улам намырыыр, «аҕал, кулу» дьэни иһиллэрэ аһыйаата.

Биир киһи (нэһиликтэн тэйбитэ уонча сыл буолбут) этэн турар: «1 Хомустаахха дьон сирэйэ-хараҕа сэргэхсийбит, бөһүөлөк лаппа тупсубут, киһи кутун-сүрүн тутар», – дьэни. Бу истэргэ олус үчүгэй, үлэҕэр сыанабыл буоларын быһытынан.

Корр.: Общественность өттүттэн баһылык, дьаһалта үлэтигэр саамай көмөлөөх дьон кимнээҕи ааттыаҕа этэй? Нэһилиэк депутаттара төһө сабыдыаллаахтары, кинилэр үлэригэр хайдах сыанабылы биэриэххин сөбүт?

– Саарбаҕа суох, кырдыаҕастар сэйбэттэрэ. Оннук буолуохтаах даҕаны, сүрдээх актыыбынайдар, хаһан да уопсай дьыалаттан туора турбаттар. Салайааччынан иккис сылын Дьяконов Михаил Николаевич үлэлиир, бэйэтэ учуутал идэлээх, сааһын тухары дьону кытта үлэлээбит, сэйбэт, партком сағаттан, бэйэтигэр дьону тардар чиккэ киһи.

Төһө да рынокка киирдэрит, личность оруола үрдээтэ дьэиллэр биһиэхэ коллективизм хаамытыгар баар. Ааспыт олохтон үтүө өрүттэрин илдэ хааларбыт, сағалы байытарбыт туох куһаҕаннаах буолуой? «Ойурдаах куобах охтубат» дьэни өбүтэлэрит мээһэҕэ эппэтэхтэрэ чахчы.

Оттон депутаттар үлэлиригэр тохтоотоххо, 2012 сылга дьэри бэйэм мунһах председателинэн үлэлээн кэлбитим, икки олоппоско олорон. Онтон быһылыгыттан депутаттар туспа салайааччылаах буоллулар, Николаев Юрий Александрович дьэни олохтоох, эдэр киһи ананна, үлэтин сөпкө сағалаата. Дьаһалта депутаттары кытта бииргэ, өйдөһөн үлэлиир, оннук буолуохтаах даҕаны. Биир сорокка – нэһиликтит сайдарын туһугар – үлэлиирбит быһытынан былдыһарбыт, «эйиэнэ-миэнэ» дэһэрбит суох.

Сылга түөртэ нэһилиэк мунһахтарынын ытабыт, соторутааһыта сири туһаныга аналлаах мунһах буолбута.

Корр.: Баһылык иллэн бириэмэтэ да дьон суоҕа буолуо, арай уопуска кэмгэр туох сөбүлүү өртүттээххиний?

– Иллэн кэмим олорчу дьэи кэргэммэр ананар, ырааһынан-чуҕаһынан тэлэһийэн бултааҕыч суох, үксүн дьэи таһыгар кыра-улахан үлэни үмүрүтэбин. Сайын аймахтар мустан оттуубут, былырын 18 тонна оту туруорбуппут, Мооньһоонноох дьэни аҕабыт анаптар алаһыгар 20-чэ буолан балаакканан хоно сытан. Сир аһыгар эмиэ күргүмүнэн сылдыабыт.

Бэйэбит 7 төбө сүөһүлээхпит, сайылыкка тэрээһиннээх хаһаайыстыбага туттаран таһаарабыт. Ийэм сааһыран сүөһүнү кыайан көрбөт, бэйэм сарсыарда эрдэ үлэбэр, киһэ хойут кэлэбин, онно бириэмэ да суох.

Корр.: Түмүк ыйытыдым аны күһүн балаһан ыйыгар буолуохтаах быһаардарга сыһаннаах. Уһу-бадах курдук Атласовы куоракка үлэҕэ ыһырыгыттар, Атласов улуус баһылыгы быһаарыгар кыттар үһү дьэни иһиллэр. Маны дьэңкэрдэн биэриэн дуо?

– Туох кистэлэ кэлиэй, ааспыт сылларга куоракка үлэҕэ ыһырыгылар киирэллэр. Ол курдук ТХМ департаменыгар о.д.а., онуоха мин баһылыгынан иккис болдьоһун түмүктүүрүм сыл хаалла, былааннамыт үлэбин сирэ быһытынан түмүктүүрүм наада дьэни хоруйдаабытым. Ситэрбэккэ быраһан барарым табылыбат дьэни төрүөттээх.

Быһыл правительство дьаһалтатыттан кэспиттэрэ баар суол. Ол эрээри тус бэйэм дьону кытта быһаччы үлэҕэ икки болдьоһ тухары үлэлээн балаҕа уопутурдум дьэни саныбын. Билигин балаһыанньа үп хантан, хайдах кэлэрин, хайа таһымга ханнык кэспитилэр, туруорсуулар наадаларын сийили биллтим. Онон бары өттүнэн ыараһанан баран бу күһүн буолар быһаардарга улуус баһылыгы дуоһунаһыгар бэйэм кандидаттарын туруоран киирсэргэ бигэ быһаарыным.

Онтон... үөһэттэн киирбит этилэргэ сөптөөх кадрдар көстүөхтэрэ.

Кэспэтэ В. КАСЬЯНОВ

Хаартысаҕа:

Субуотунньук кэмгэр. Хаһаан бастагы А.П. Атласов

Хааччыйы эйгэтигэр

Бириэмэ түргэнник да аһар. ОдьКХ хаһаайыстыбата Хамафатта сиригэр сир быстаран ылан, ыһах ыһар буолбута номнуо уон сыл буолбут. Бэйэбит ыһахпытын, тэрилтэ быһытынан, туспа хаһаайын быһытынан, атын кимиэхэ да кытты-

бакка, кимниин да кыттыспакка, биһиги да баарбыт, биһиги да биир туспа тэрилтэбит диэбит курдук. Бэйэтэ үбүлүй. Онно республика ГУПта тирэх буолбута. Инньэ гынан, бүтүн республика коммунальной хаһаайыстыбатын ыһаҕа буолбута. Министр В.Л. Попов бэйэтинэн кыттыбыта, тэрисибитэ. Ол иһин күрэхтэһии бириистэрэ, сыллааҕы үлэ түмүгүн бириэмийэлэрэ сүрдээх улахаттара уонна сыаналаахтара. Министрство үлэһиттэрэ үксүлэрэ кээн кыттыны ылбыттара. Элбэх улустартан

КОММУНАЛЬЩИКТАР ЫҺАХТАРА

делегациялар бааллара, Усуйанаттан тийэ кэлбиттэрэ. Маныаха дылы иһийэн турбут Быһыттаах соҕоохто киһинэн

эрэр буолан билигин харахпытын сымната көрөр оҕоһуктарбыт оҕоһуулаах сэргэлэрбит, моҕол ураһа, оҕолор оонньуур түһүлгэлэрэ уо.д.а. суохтара. Куһаҕана суох оҕоһуулаах сценалаах этибит уонна сана, ол ыһааха, улуус баһылыга уонна ОдьКХ министрэ туруорбут улахан сэргэлээх этибит. Ол үрдүнэн дьон үөрүүтэ, өрө көтөүллүүтэ күнэ үчүгэйэ кыттыһаннар олус үчүгэй ыһах буолбута. Кэлбит дьон бары астынан барбыттара. Ол санабыт билигин да сүтэ илик. Хас сыл аайы коммуналь-найдар ыһахтара буолар диэн сурах кэллэ да, ол аата үчүгэй ыһах буолар диэн дьон өйүгэр-санаатыгар киирэн кэлэр.

Кыһынҕы унньуктаах үлэ кэнниттэн дьону сатаан сынныаты уустук дьыала. Маны чахчы дьону кытта уһуннук үлэлэбит, үлэ дьон тугун тийэсэр тийэ билэр, дьон туһугар бэйэни харыстаммакка үлэлэбит, үлэһиир эрэ дьон тэрийиэхтэрин сөп. Оннук дьон бүгүнгү биһиги коммунальщиктарбытыгар бааллар. Ол иһин бу хаһаайыстыба үлэтэ куруутун бастыһан кэккэлэригэр сылдьар. Улууска эрэ буолбатах, республикаҕа кытта.

Ыһахтар кэллилэр. Үөрүңкөтүн, күндү коммунальщиктар. Аныгы кыстыкка киирэрэ күүстэ-уохта ылынын. Сайынҕы хас биридди күн эһиэхэ үөрүүнү, дьоһу-соргуну эрэ аҕалың.

А. КОБЯКОВ,
пресс-киин

Сагарбат буолуохха сатамат

Ыам ыйын бастагы ардахтаах күнүгэр Нам сбербанкыгар трактор праватын уонна техосмотрга холбоон 700 солкуобайы төлөөрү орубуна биир чаас турдум. Эбиттэн киһэ буолан баанга киһи аҕыйах этэ. Уочараттыыр аппараттан А069 нүмэрдээх талон ылан турдум. 6 оператор тэнинэн үлэлиэхтээх миэстэлэригэр икки оператор олоһор. Радионаан уочарат нүмэрин ааҕан лобуйаллар. Сорохторун ханна ыһыраллара биллэбэт курдук, араадыһа биир кэм чоргуһар. Икки операторга да киһи уочараттаан турара биллибэт.

ЫЛАРЫ ДӨБӨҢНҮК ЫЛЫАХХА

Талонум нүмэринэн кэтэһэн турабын. Аҕыйах олоппос баарыгар, карточканан харчы ылааччылар халын уочаратын дьон олоһолор ыһылаах. А067, онтон А068 нүмэрдэр операторга кэлэн бардылар, ол онтон ыла 40 мүнүүтэ кэтэстим. Талон биэрээччи аппаратам: „Иннигэр икки киһи баар“, - диэбитэ. 58 мүнүүтэнэн - А069. Дьэ, ыһырдылар! Онтукам 1 нүмэрдээх кассаҕа эбит. Ити иннинэ аана аһыллыбакка турбута. 6 оператор оннугар 2 оператор үлэһиир кэмигэр, харчынан төлөөччүлэри кассаҕа уочараттаҕа эбиттэр. Ылары баҕас ылан иһэллэрэ буоллар. Ол иһин дьонтон ыйыттааха „Россельхозбанк“ дөбөҥнүк ылар дииллэр. Бу иннинэ саа көнүлүгэр 10 солкуобайы төлөөрү 75 мүнүүтэ турбутум. Сбербаан 6 оператора компьютерынан уочараттара олох элбэх киһиэхэ түргэн буолуо. Оттон олох киһи аҕыйаҕар, 1-2 оператордаах олоһон, дьону хаайар хантан табыллыа? Саатар ылары ыла охсон механизмы баһылыахтары сөп этэ. Сбербаанга харчы биэрэр аппараттар элбээннэр сбербаан дьитэ кыараабыт. Били „Клиент всегда прав“ диэн суруктара өйдөтө турарын иһин суруйдум. Оператордар үчүгэйдик үлэһииллэр, быһаараллар. Ити үчүгэй. Үлэһит тийэбэт курдук. Бу Сбербаан дьитэ 1991-1992 сс. диэри ууруллубут харчынан тутуллубута буолуо диэн сэрэйбим. Онон бар-дьон көлөһүнэ турар. Билигин да көмөлөһө сырыттаахпыт буолуо. Сбербаанга өрүү наадыһар дьон бириэмэлэрин харыстыаха. Мин сылдьарбар киһи аҕыйах этэ. Ол гынан, бастагы нүмэрдээх кассаҕа 2 мүнүүтэнэн 700 солкуобайы төлөөгүм. Мин кэннибиттэн ким да киирбэтэ. Эмиэ табличаны кэтэһэн олордохторо буолуо.

Константин ЕРЕМЕЕВ,
Кыһыл-Сыыр

Күннэтэ көрөр дьоммут

Үлэ, үлэ барахсан буолаба дии,
Олох туһулар туттабыт:
Дьону дьолууру, киһини кэскиллээр.
Леонид Попов

“Добродоһу” ордены ылбыт дьоллоох түгэн

Бу өйтөн суруйуубун эйэбэс эбэм Григорьева Ульяна Николаевна 55 сааһын туолар өрөгөйдөөх үбүлүйүгэр аныбын.

Эбэм Ульяна Николаевна 1958 сыллаахха ыам ыйын 26 күнүгэр саамай кэрэ айылҕалаах, кыһынын - Кэбээйи тыйыс тыһына илгийэр тымныы салгынаах, тыаллаах, Нам улуунун түгэх дэриэбинэтигэр - Түбэҕэ күн сирин көрбүтэ. Ийэтэ - Варамыгина Варвара Даниловна, тыыл бэтэрээнэ, өр кэмгэ дьарканын үлэлэбит. Аҕата - Дьяконов Николай Васильевич, сэри бэтэрээнэ эмиэ өр кэмгэ колхоз үлэһитэ. Бииргэ төрөөбүт төрдүлөр: биир убайдаах уонна икки эдьийдээх.

Эбэм оҕо эрдэбиттэн сүөһү көрүүтүн билэр буолан, 18 сааһыттан М.К. Аммосов аатынан совхозка күүрүүлээх үлэтин саҕалаабыта. “Уопсайа биир дояркаҕа 20-22 ыһах баара, онтон күнгэ 150-200 литэргэ тийэ үүтү туттарарбыт. Мин өрүү былааммын толорорум...” - диэн эбэм куруук кэпсиэр. Ол кэспии олордубуна, хайдах намыһанамчы эдэр кыыс нарын тарбахтарынан сүүрбэ икки ыһаҕы ыы олоһорун харахпар ойуулуубун...

УОРДЬАНААХ ЭБЭБИНЭН КИЭН ТУТТАБЫН

Сарсыарда 6 чаастан киһэ 8-9 чааска дылы хотонго сылдьаллар, сайынны сайылыктарга - “Култураҕа”, “Булууска”, “Жириэскэ” үлэһии тахсаллар эбит. Онон, сайынҕы кэми дьаркалар олус күүтэллэрэ. Баһаан үлэһииригэр сүрдээх ырахан эбитэ үһү. Эдэр кыыс сүөһү ийгин-сааһын, отун, үүтүн бөтөннөргө кутан баран барытын бэйэтэ гынара. Онно опыттаах дьаркалар сүбэ - ама биэрэн, үлэһиир бириэмэтигэр толоролорун ситиһэллэрэ. Онтон олох сайдан аппаратагар үөдүйөн үлэһиир чэпчэппиттэр.

Эбэм үлэтин саамай ырахан кэминэн Булуус хотонугар хас да сыл тунҕу бургунастары, ол эбэтэр саҕа төрүүр сүөһүлэри, Розалия Дмитриевналыын көрбүттэрин саныыр. Манна бэйэлэрэ олох оттон, уу оргутан, көөнньөрбө оҕорон, иккитэ-үстэ аһатан бэйэлэрин оҕолорун курдук бүөбүйдээбиттэрэ. Ииктэрин-саахтарын үлэтин барытын бэйэлэрэ оҕороллоро үһү. Онно эбэм Тит Титович, үлэтин кэнниттэн кэлэн көмөлөһөн абырырын туһунан эбэм кэпсээччи. Түүнүн сүөһү төрөөбүтүнэ, ону манаан бэйэлэрэ төрөтөллөрө.

Кини үлэһиир кэмнэригэр пүтүкүкэн элбэх кыыс, уол кэлэн үлэлээн аастыттара. Бу ананан кэлбит оҕолорго наставнигынан эппитинэстээхтик сыһыаннаһан үлэһиирэ. Сорохтор манна Түбэҕэ ыал буолан хаалбыттара уонна эбэбин билингэ диэри убаастыыллар, дьаркалаабыт кэмнэрин олус күндүтүк саныыллар.

Үлэ дьон - үтүө киһи үйэлэргэ өлбөт мэнэ кылаата буолар эбит... Куруутун үлэтин былааннын толорорун иһин 1980 сыллаахха “2000 кирбии” кыайылааба, ол аата 1 ыһахтан 2000 литигэр үүтү сылга туттардаһтарына тиксэллэр эбит, манньк ситиһиини аҕыйах киһи ыла. 1997 сыллаахха эбэм үтүө суобастаах, тахсылаах үлэтэ сыһананан, куруук инники күөҥнэ сылдьарын иһин “Добродоһу” орденынан наҕараадалааммыта.

Таптыр эбэбинэн Ульяна Николаевналыын

Эбэм 38 сааһыттан пенсияҕа тахсан олоһор. Үлэлэбитин тухары биир да сиргэ пүтүкүкэн, ханна да барбатах. Биир сыл иһигэр биир да ньиэрэй өлбөтүбүнэ - ньиэрэйи босхо биэрэллэр эбит, ону да үстэ эрэ ылбыт үһү. Босхо кэлбит ньиэрэй өлүө диэн ылбатах.

Бу үлэһиир тухары биэс уол оҕон төрөтөн улаатыннарбыта. Эһэбит Тит Титович эмиэ совхозка тракториһынан, свар-

цигынан, слесэринэн үлэлэбит, сайынны звеноҕа оттуур. Онон күнү быһа дьитэ суохтар, оҕолорун, дьитэлэрин-уоттарын эбэлэрэ, мин хос эбэм, Варвара Даниловна, көрөр. Оҕолор, уолаттар буолан орой мэниктэр эбит, ол иһин, арыый улааппыттарын кэннэ, үс улахан уолу ийэлэргэ бэйэтигэр көмөлөһүннэрэ хотонго илдьэ сылдьар буолбут. Мин аҕам Эдуард Титович - иккис уол, кини кэпсириинэн, ийэ-

лэригэр от сиилэс быраҕан, ыһах баайан, уу таһан, саах күрдээн көмө буолаллара.

Бу күүстээх үлэ кэнниттэн эбэлээх, эһэм киһээтин кулуупка араас фестивалларга, гастролларга бэлэмнэнэн кытталлар уонна билигин даһаны кинилэрэ суох биир даһаны тэрэһин ааспат. Ыллаан-туойан, куруук күлэ-үөрэ сылдьар эбэлээх эһэбинэн олус киэн туттабын.

Эбэм Ульяна Николаевна дьонуннаах олоҕо ыччатыгар салҕанан, билигин биэс уола бэйин араас тэрилтэ туттаах үлэһиттэрэ, ыал амаара аҕалара буолан олоһоллор. Билигин даһаны тэтимнээхтик, эрчимнээхтик туттан - хаптан барыны - бары сатыыр, ас амтаннааһын астыыр, сиэннэрин көрөр-истэр. Кини түбүктээх үлэтэ үтүө түмүктээбиттэн олус үөрэбин уонна орденнаах эбэбинэн киэн тутта бииргэ үөрэнэр оҕолорбор, доҕотторбор кэпсибим. Эбэм куруук сылаас, үлэнэн чэрдэммит илиитинэн имэрийдэбинэ миэхэ санаабыр санаа, күүспэр күүс эбэр курдук.

“Үлэнэн тух бары кэмнэнэр, үлэттэн дьол-соргу тарҕанар” диэн саха норуотун чулуу уола В. Ксенофонов, олус сөпкө эппит эбит диэн түмүккэ кэллим. Үлэ диэн дьол доһуһуола. Ол курдук, эйэбэс эбэм билигин тобус сиэннээх: түөрдө кыыс, биэхэ уол. Мин маннайгы, күүтүүлээх, маанылаах кыыс сиэн буолабын.

Эбэм сыралаах үлэтэ сизэрдээхтик сыаналанан орден ылбыта миэхэ олус үөрүүлээх. Күн-дьыл өскүөнүн билиммэккэ, ыалдьар-кырдыр диэни аахсыбакка, биһиги сылаас тапталытынан угуттанан уһуннук олоһоругар баһарабын. Эбэбин олус күүскэ таптыбын, ытыктыбын уонна харыстыбын.

Түмүкүпэр этиэм этэ, киһи баһыта, тух барыта тардыһардаахталаһардаах буолар. Онтон мин санаабыр, киһи үлэҕэ, сырдыкка тардыһахтаах. Тоҕо диэтэр, үлэ диэн дьон аргыһа, олох үрдүк муудараһа!

Биолетта ГРИГОРЬЕВА,
Түбэ орто оскуолатын 5 кылаанын үөрэнээччитэ

(Төлөбүрдээх төрүөккэ бэчээттэнэр)

Ойуур баһаара - 2013

САХА СИРИГЭР УОТ КУЙААС САЙЫН САТЫЫЛЫАҒА

Быйылгы сайын 2009 сыллааҕыга майгынынныһы. Бэс ыйын бүтүүтүгэр 33 кыраадыстаах итии түһэрэ күүтүллэр. Ардаҕа кэмчи. Ойуурга баһаар туруутун мунгутур куттала от ыйын иккис ангарыгар түбэхэр. Синоптиктар манньк билгэлээһиннэри ыам ыйын 18 күнүгэр Дьокуускайга өрөспүүбүлүкэ бэрэсидьиэнэ Дьөгүөр Барыһаһап уонна Арасыйыа ыксаллаах быһыыга-майгыга министиэрэ Владимир Пучков кыттыбыт муньахтарыгар иһитиннэрдилэр. Муньахха Саха сиригэр ойуур баһаардарын сэрэтии уонна умуллары мизэрэлэрин туһунан кэпсэтии буолла.

2013 сыл ыам ыйын 13 күннээҕи туругунан Саха сирин 12 улугунун сиригэр-уотугар хайыы-үйэ 94 ойуур баһаара таҕыста. Уот сизбит сирин иэһэ – 5.994,5 га. Саха өрөспүүбүлүкэтин Бырабытыалыстыбатын Бэрэсэдээтэлин солбуйааччыта Анатолий Скрыбыкин муньахха көнөтүк манньк диэтэ:

– Бүгүнгү күнүгэ айылҕа көстүүтүн кытта сибээстээх биир да баһаар суох. Баһаар барыта дьон буруйунан тахсар...

Анатолий Скрыбыкин кэпсээбитинэн, баһаардар тахсыбыт төрүөттэрин силиэстийэлээһин түмүгэр 9 буруйдаагы булдулар. Бу дьон административнай, оттон куһаҕаны толкуйдаан онгорбуттара билиннээҕинэ, холобунай буруйга тардыллыахтара. Маны таһынан ойуур уонна ыксаллаах быһыыга-майгыга министиэрэстибэ үлэһиттэрин күүстэринэн ойуурга сылдыбы быраабыланы тутуууга сүүһүнэн бэрэбиэркэ ытыллан, административнай сэмэҕэ 124 киһи тардылынна. Арасыйыа ыксаллаах быһыыга-майгыга министиэрэ Владимир Пучков Саха сирин баһаарынай сулуспаларын үлэлэрин үрдүктүк сыаналаата. Киһи өрөспүүбүлүкэ салалтата 2013 сылга ойуур баһаарыгар бэлэмниги септөөх, толору мизэрэлэри ылыммытын бэлиэтээтэ. Владимир Пучков федеральнай киһи өрөгүйүөнгө туох баар кыаллар өтүнэн барытынан көмөлөһүөҕэ диэн эрэннэрдэ. Киһи хамаандатынан Дьокуускайга Бе-200 ЧС сөмөлүөт, итинэн Ми-26 уонна Ми-8 төрөлүөттөр састааптаах федеральнай авиационнай кынаты тэрийдилэр. Наада буолар түгэнигэр, бу авиационнай бөлөх Ил-76 сөмөлүөттэринэн күүһүрдүлүөҕэ. Министиэр иһитиннэрибинэн, сөмөлүөттөр экипажтара хайыы-үйэ эбии бэлэмнигини ааппыттар, Саха сирин кытта билсипиттэр, оһон хайа баһаар соруугу толорор кыахтаахтар.

Ол быһыыгар Владимир Пучков баһаарынай кэтиир уонна хонтуруолуур уорганнар муниципальнай тэриллилэр баһылыктарын бытархай кэһи иһин накаастыылларыгар аһары түспэттэригэр сэрэттэ. Киһи онуоха манньк диэтэ:

– Боротокуол – биһиги үлэбит көрдөрүүтэ буолбатах. Кытаанахтык сэрэтэбин: эһиги бэйэни салайыны олохтоох уорганнарын салайааччыларыгар көмөлөһүөхтээххит. Киһилэри өйүөхтээххит.

Дойду ыксаллаах быһыыга-майгыга министиэрэ санырынан, бэйэни салайыны олохтоох уорганнарын салайааччыларын административнай сэмэҕэ тардыы – ыксаллаах быһыы-майгы кордук көрүлүөхтээх. Тоҕо диэтэххэ, үгүс кэһи сүннүгэр кэтиир, хонтуруолуур уорганнар бэйэлэрэ уонна былаас үөһэнни таһымнара ситэри үлэлээбэттэрэ сытар. Ол иһин, Владимир Пучков толкуйдурунан, кэтиир уорганнар хонтуруолууларын үрдүнэн олохтоох былаас муниципалитетка сүктэриллибит үлэни толороругар көмөлөһүөх туһаахтар. Ону таһынан министиэр федеральнай, өрөспүүбүлүкэтээҕи уонна олохтоох бары баһаарынай структуралартан нэһилииннэ ортуугар ойуур баһаардарын сэрэтиигэ, итинэн баһаар өтүнөн куттал суох буолуугун уонна айылҕа сылдыбы быраабылаларын тэһитиигэ үлэни күүһүрдэри ирдээтэ. Дьөгүөр Барыһаһап, Владимир Пучков киллэрибит этилэрин өйөөтө уонна баһаары таһаарыыга буруйдаахтары уонна баһаар өтүнөн куттала суох буолуу быраабылаларын кэһээччилэри сонуннары тарҕатар сириэстибэлэргэ киэнник сырдатарга эттэ. Өрөспүүбүлүкэ бэрэсидьиэнэ, дьон ойуурга сылдыбы быраабылаларын кэспит киһи булгуччу буруйданарын, саакка-суукка түбэхэрин өйдүөхтээх диэн санаалаах. Дьөгүөр Барыһаһап өйдөбүлүнэн, төрөөбүт дойдуга таптал айылҕа харыстыллыахтык сыһыантан саҕаланыахтаах. Ойуурга бөү-саҕы хаалларар, ыһар, арыгы иһиллээх пикиктэри тэрийэр, өнүрүк куйааска уот оттор уонна тыаҕа умуллубатах бөһпүрөөскөни быраһар сыһыатын өйдөөһүнэн. Муньахха ааспыт сылга Саха сиригэр ойуур баһаардарын умулларыыга үлэлээбиттэргэ хамнаһы төлөөһүнгэ иэс баара билиннэ. Ити Рослесхоз өрөспүүбүлүкэҕэ билиннээннэ диэри 2012 сыллаагы ойуур баһаардарын умуллары ороскуотун – 21,6 мөлүйүөн солкуобай суумалаах кредиторскай иһин төлүү илигиттэн тахсыбыт.

Дьөгүөр Барыһаһап Бырабытыалыстыбаҕа ааспыт сылга ойуур баһаардарын умулларыыга кыттыбыттарга барыларыгар өрөспүүбүлүкэ бюджетин суотугар иэстэрин түргэнник төлүү охсорго соруудахтаата. Бэрэсидьиэн бэйэлэрэ тылланан үлэлээбит олохтоох дьон федеральнай киһи чунобуһуугу бэһааннарыттан эмсэҕэлэ суохтаахтар диэн санаалаах. «Биһиги бэйэлэрэ тылланан үлэлиир дьоммутун өйөөх туһаахпыт, - диір Дьөгүөр Барыһаһап, - дьон ис баҕатынан ыарахан уонна кутталаах үлэни толорор, уоттан Ийэ айылҕатын быһыыр, оһон ытыктаныахтаах».

Сергей МУКСУНОВ

Специалист советует

Вирусные гепатиты А и Е – острые инфекционные болезни с фекально оральным путем передачи, вызываемые РНК содержащими вирусами (вирус гепатита А и вирус гепатита Е), характеризующиеся воспалительным поражением и гибелью печеночных клеток. Проявляется увеличением и нарушением функции печени и селезенки, иногда желтухой, а также со склонностью к эпидемическому распространению.

Причины возникновения. Передается через грязные руки и предметы, инфицированные выделениями больных и вирусоносителей, а также воду и пищу.

Развитие заболевания. После попадания в кишечник и лимфоузлы вирусы размножаются и поступают в кровь. Возникает вирусемия, в результате которой вирусы попадают в печень.

Повреждение клеток печени главным образом связано с прямым повреждающим действием вирусов, а также с иммунными механизмами. Ферменты лизосом вызывают аутолиз (самопереваривание) клеток и их гибель. Ведущим синдромом при гепатитах является цитолитический (выход в кровь ферментов и снижение синтеза факторов свертывания крови). Развивается нарушение микроциркуляции в печени. При холестатическом синдроме в крови повышается уровень билирубина и желчных кислот.

Симптомы. Инкубационный период при вирусном гепатите А составляет от 7 дней до 7 недель. При вирусном гепатите Е от 14-50 дней. Клинические проявления заболевания начинаются с преджелтушного периода, который может протекать в различных ва-

Советы врача

Организована большая работа по повышению доступности медицинской помощи. Ведь одним из основных критериев этой доступности является снижение очередей на прием к врачу в поликлинике. И это очень большая проблема везде, не только у нас, но и по всей республике и России. Начиная с 1 декабря 2012 г., в России начата работа по организации онлайн-записи на прием к нужному врачу. Теперь

МЕДИЦИНСКОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ ДОЛЖНО БЫТЬ ДОСТУПНЫМ

к доктору стало возможным записаться через интернет или через специальные «информаты», установленные в поликлиниках. Электронной регистратурой может воспользоваться любой желающий. Теперь каждый человек может записаться на первичный прием к врачу в поликлинике через интернет, зайдя на Единый портал Государственных услуг. В нашей республике с декабря 2012 г. во многих медицинских учреждениях республики тоже начали презентацию системы электронной записи на прием к врачу. Это событие можно назвать знаковым для нашего здравоохранения по решению повышения доступности медицинской помощи.

Со стороны администрации нашей больницы ведется постоянная работа по решению данного вопроса. Мы пытаемся не отставать от новых внедрений в части информатизации для достижения этой цели. Хочу оповестить всех жителей нашего улуса, что наша больница зарегистрировалась в федеральном портале Госуслуги и теперь с апреля 2013 г. стала возможной электронная услуга – запись на прием к врачу – специалисту нашей поликлиники через интернет. В конце вы можете прочитать краткую инструкцию как записаться на прием к врачу через данный портал.

В связи с постоянным увеличением численности населения в районном центре с марта этого года дополнительно открыт 4 терапевтический участок. Распределение села Намцы по новым участкам проведено, принят новый врач-терапевт. Также запланировано открытие 4 педиатрического участка, в данное время 1 врач педиатр принят на постоянную работу участковым врачом, но в то же время 1 врач-педиатр находится в отпуске по уходу за ребенком, поэтому, по-

на прием к врачу по телефону регистратуры 41-3-08 и детской регистратуры – 41-1-64.

Одной из проблем является увеличение объема проведения периодических медицинских осмотров и платных услуг согласно новым требованиям. Администрация больницы неоднократно извещала через СМИ, что во избежание очередности к врачу, платные услуги в поликлинике проводятся с 16 часов. Про это население нашего улуса должно понять и за платными услугами

подходить после 16.00 часов.

Еще одна новость – по программе модернизации здравоохранения буквально в эти дни получили инфомат для записи на прием к врачу. В настоящее время ждем установщиков для запуска программы и надеемся, что эксплуатация данного инфомата в нашей поликлинике поможет решить вопрос снижения очередей к специалистам. Уважаемые жители нашего улуса, пользуйтесь новыми внедрениями в медицине в части электронной записи на первичный прием к врачу через интернет, и при внедрении инфомата заранее призываю бережно относиться к оборудованию. На повторный прием к врачу придерживайтесь даты и времени согласно выданному талону. Пользуясь случаем, всех жителей улуса призываю к бережному обращению со зданием новой поликлиники. И конечно же, желаю всем крепкого здоровья, берегите свое здоровье, обращайтесь к своим врачам не только по поводу заболевания, но и для профилактических осмотров для своевременного выявления риска заболеваний. Будьте здоровы!

В.А. МАКСИМОВА,
заведующая поликлиникой,
врач-терапевт первой квалификационной категории

КРАТКАЯ ИНСТРУКЦИЯ ДЛЯ РЕГИСТРАЦИИ ГРАЖДАНИНА НА ПОРТАЛЕ ГОСУСЛУГИ ДЛЯ ЗАПИСИ НА ПРИЕМ К ВРАЧУ

Для получения государственной услуги необходимо зарегистрироваться на портале госуслуги и подтвердить вашу личность. Это нужно для того, чтобы никто кроме вас не мог обращаться в органы власти от вашего имени. При этом, заходите в интернет Портал gosuslugi.ru – далее выбираете раздел Электронные услуги – далее выбираете раздел Министерство здравоохранения РФ – далее выбираете раздел Прием заявок (запись) на прием к врачу – далее выбираете раздел Получить услугу – выбираете в разделе Авторизация страницу Регистрация (сверху справа).

При Регистрации необходимо выполнить следующее:

1. Ознакомьтесь с Условиями регистрации в Единой системе идентификации для работы с Единым порталом государственных и муниципальных услуг (функций) и подтвердите свое Согласие с ними.
2. Выберите способ подтверждения личности.
3. Заполните анкету, содержащую:
 - * личные данные (фамилия, имя, отчество, дата рождения, пол, СНИЛС, ИНН);
 - * контактные данные (адрес электронной почты, номер мобильного телефона);
 - * данные для аутентификации (пароль, секретный вопрос и ответ);
 - * почтовый адрес (если была выбрана доставка кода активации регистрируемым почтовым отправлением через ФГУП «Почта России»). Срок доставки кода активации по почте займет 2 недели.
4. Подтвердите окончания проверки введенных данных (это может занять несколько минут).
5. Подтвердите контактные данные с помощью кодов подтверждения, которые были отправлены на указанные в анкете адрес электронной почты и номер мобильного телефона.
6. После получения кода активации, необходимо произвести активацию личного кабинета (нажмите кнопку «Ввести код активации» на странице авторизации или странице регистрации).

риантх. У больных повышается температура, появляются катаральные явления или возникают расстройства стула, рвота, реже ломота в суставах и мышцах, иногда заболевание начинается сразу с появления желтухи без преджелтушного периода. Продромальный период при вирусном

ВИРУСНЫЕ ГЕПАТИТЫ А И Е

гепатите А протекает в среднем 5-7 дней при вирусном гепатите Е от 1-10 дней. В конце преджелтушного периода у больных темнеет моча, а стул становится бело-серого цвета. В этот период увеличивается печень и иногда селезенка. Наступает разгар болезни (желтушный период) который продолжается в среднем 2-3 недели. Заболевание протекает

чаще в средней-тяжелой циклической форме.

С наступлением периода желтухи самочувствие больных улучшается, диспепсические расстройства остаются. Исчезновение желтухи указывает на наступление периода выздоровления. Нормализуется аппетит и самочувствие. Однако, следует заметить что в любом периоде заболевания может развиться осложнение, острая печеночная энцефалопатия, которая часто заканчивается смертью.

Лечение. Необходимо обязательная госпитализация в инфекционное отделение, т.к. больные заразны для окружающих, уже в конце инкубационного периода с фекалиями и мочой они в большом количестве выделяют вирус в окружающую среду. Необходимо строгое соблюдение режима и диеты. В рацион должна включаться

пища только в вареном виде или после паровой обработки. Запрещается жирная, жареная, острая пища, алкоголь в любом виде.

Профилактика. Как и при других кишечных инфекциях необходимо соблюдать правила гигиены и помнить о том, что наиболее частый путь заражения через инфицированную воду (при питье некипяченой воды). Больные изолируются на 28 дней от начала болезни. Лица, бывшие в контакте с больными, наблюдаются в течение 35 дней от момента последнего контакта или изоляции больного. Проводится дезинфекция в очаге. Переболевшие наблюдаются в течение 3 месяцев.

Также для профилактики применяется вакцинация.

А.Г. ПОПОВА,
врач-терапевт

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

Күндүтүк саныыр, убаастыыр кэргэммин, аҕабытын, эһэбитин, күтүөшпүтүн, убайытын, биир убаастанар ытык-мааны ыала аҕа баһылыга, УГРС ОАО “Саханефтегаз” старшай маастарынан өр сылларга үлэли сылдыр **МАЛЬЦЕВ РОМАН РОМАНОВИЧ**

65 сааһын туолар олоҕун биир кэрэ-бэлиэ күнүнүн итиитик-истинник ис сүрэхпититтэн эвэрдэлибит! Эн улуунун, нэһилиэтин туһугар билигин да үлэли-хамсы сылдыарынан киэн туттабыт, биһиги туспутугар ахсаабат кыһамнын, амарах сыһанын, сүбэн-амиан иһин барҕа махталбытын тирэйдэбит! Баҕарабыт өссө да эстибэт эрчими, кытаанах доруубуйаны, чугас дьонун, оҕолорун, сиэнин, кэргэнин тапталларынан угуттанан кырдыары, ыалдыары билиммэккэ уһун дьоллоох олоҕу, үлэвэр өссө да үрдүк ситиһиллэри, Эйигин кытта өрүү сырдык ыраас халлаан, орто дойдуну кэрэтэ, туох баар үгүтэ Эйиэхэ ананнын.

Эвэрдэни кытары
Мальцевтар,
Барамыгиннар,
Харлампьевтар,
Петуховтар, Эверстовтар,
Карповтар, Охлопковтар

РОСПОТРЕБНАДЗОР ПРЕДУПРЕЖДАЕТ!

На территории Эстони отозвана из оборота партия сока гранатового «KralPremium» производства ООО “ТД ЛЕРА” (Смоленская область, г. Вязьма, ул. Ленина, 89-а), номер партии 21.11.2014В, срок годности до 21.11.2014 г., упаковка: стеклянные бутылки объемом 1,0 л, в связи с обнаружением содержания красителя азорубина (Е122) в количестве 89,9 мг/г.

Территориальный отдел Управления Роспотребнадзора по РС(Я) в Намском районе предупреждает о недопустимости приобретения вышеуказанной продукции. При выявлении данной продукции в организациях торговли, в целях изъятия ее из оборота на потребительском рынке просим немедленно информировать Управление по телефону 8(41162) 43-0-25 или по электронной почте nams@14.rospotrebnadzor.ru

Территориальный Отдел Управления Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) в Намском районе

ИП Дмитриев О.В. ПРАЙС-ЛИСТ

Доска обрезная – 2,5*13*6 (1 сорт), кол-во 51 шт., цена – 10,500 руб.
– 2,5*15*6 (1 сорт), кол-во 42 шт., цена – 10,500 руб.
– 2,5*18*6 (1 сорт), кол-во 37 шт., цена – 10,500 руб.
Доска обрезная – 4,0*13*6 (1 сорт), кол-во 31 шт., цена – 10,500 руб.
– 4,0*15*6 (1 сорт), кол-во 27 шт., цена – 10,500 руб.
– 4,0*18*6 (1 сорт), кол-во 23 шт., цена – 10,500 руб.
Брус – 18*18*6 (1 сорт), кол-во 5 шт., цена – 10,800 руб.
– 18*15*6 (1 сорт), кол-во 6 шт., цена – 10,800 руб.
– 15*15*6 (1 сорт), кол-во 7 шт., цена – 10,800 руб.
– 18*10*6 (1 сорт), кол-во 9 шт., цена – 10,800 руб.
Профлист – кол-во 1 шт., цена – 1750 руб.
Металлочерепица – кол-во 1 шт., цена – 1700 руб.
Доставка бесплатна до с. Аппаны.

Строим дома “под ключ” из своего материала.

Конт. тел. 26-1-43,

“Ленин” колхозка, “Комсомольской” совхозка ыйрэй көрөөччүнэн, ыанньыксытынан 10-тан тахса сыл үлэлээбит, кэлин РДК-тан пенсияҕа тахсыбыт, элбэх оҕо күн күбэй ийэтин, эйэҕэс эбэтин, үлэ ветеранын, убаастабыллаах **АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВНА ВАСИЛЬЕВНА** 75 сааскын томточчу туолбуккунан итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Олоҕун аргыһынаан Михаил Петровичтын оҕолоргут, сиэннэргит сылаас тапталларынан угуттанан, үөрэ-көтө өссө да уһундук, дьоллоохтук-соргулаахтык олороргутугар баҕарабыт, алыһтаах алгыспытын аныбыт. Дом!

Хамаҕатта ветераннара

Биһиги оскуолабытыгар үтүө суобастаахтык үлэли сылдыар үлэһипитин **ПРОТОВОПОВА ИРИНА ДМИТРИЕВНА** үбүлүөйдээх күнүнүн итинник эвэрдэлибит!

Эн үлэвэр бэринилээх киэн-холку майгытын, амарах дууһанын, оҕолоргор тирэх, күүс-көмө буола сылдыаргыны ытыкты көрөбүт, үрдүктүк сыаналыбыт. Баҕарабыт Эй-

БИЛЛЭРИИЛЭР

89141001252, 89143014272, 89245911252, 89245690184

В связи с проведением выборов главы МО “Фрунзенский наслег” на 08.09.2013 г., а также с отсутствием большего количества членов предыдущего ИКМО, по причине выезда на другое место жительства, для формирования избирательной комиссии муниципального образования “Фрунзенский наслег” принимаем предложения от политических партий, коллективов, граждан о выдвижении кандидатуры в члены избирательной комиссии МО “Фрунзенский наслег” по адресу: РС(Я), Намский улус, с. Фрунзе, уд. Д. Потапова, 18.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ УЛУС ОЛОХТООХТОРО!

Мэлдьи ыраас ууну биһигиттэн атылаһаахха сөп. Ону таһынан атыга бааллар механической помпалар, электрическэй кулердар. Сакааһынан аҕалабыт. Кирдээх, саһарбыт уонна хайдыһаах баллоннары төттөрү ылбаппыт. Аппааны бөһ., Лена ул. 16-та. Дьэҕэ илдьэн биэрэбит.
Тел. 8914-300-11-70, 8924-873-73-11 уонна 23-3-21.
ЫРААС УУНУ ИЙЭН — ЧӨЛ ТУРУКТАНЫАН!

Продается: Лодка «Прогресс-2М» с мотором «SUZUKI-40» двухтактный. Тент, борг. огни, эхолот, музыка, эл. помпа, спас. жилеты, бак на 100 л. – 270 т.р. Торг.
Услуги музыкального оформления праздничных торжеств. Аренда аппаратуры.
Тел. 89142617992

Продается земельный участок 15 соток по ул. Ч. Винокурова, 39 (сухой, газ, водопровод рядом, свет подведен), а также рассада помидоров, огурцов, баклажанов, перцев, цветов. Озеленяйте свои дворы.
Обращаться по адресу: Ч. Винокурова, 33, тел. 42-9-04, 89248606927

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ с. НАМЦЫ!
Администрация МО «Лен-

иэхэ чэгиэн-чэбдик доруубуйаны, үгүс үөрүүнү, дьоллоох олоҕу. Үтүө баҕа санаан барыта туолан истин дьэн ис сүрэхтэн алгыбыт.

1 Хомустаах орто оскуолатын коллектива

Күндү таптааах эһэбитин **ТЕРЮТИН ИННОКЕНТИЙ МИХАЙЛОВИЧ** 60 сааскын туолбуккунан итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Эн амарах сыһанын, толкуйдаах сүбэн биһиэхэ холубур буолар. Чугас дьонун, оҕолорун, сиэннэрин тапталыгар, күтүөтүн көмөлөрүгэр үөрэ-көтө өссө да уһундук олороргор баҕарабыт.

Эвэрдэни кытта
Кутуковтар,
Новгородовтар

Күндү таптыыр кэргэммин, күн күбэй ийэбитин, эйэҕэс эбэбитин **ФЕДОРОВА ЕЛЕНА ПРОКОПЬЕВНА** 65 сааскын туолар үөрүүлээх күнүнүн итиитик-истинник эвэрдэлибит!

Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруубуйаны, үгүс үөрүүнү, дьоллоох олоҕу, күн сиригэр баар бары сырдыгы, кэрэни! Күндү киһибит, Эн эйэҕэс сыһанын, үтүө санаан, сүнкэн көмөг иһин таптал, махтал истин тылларын Эйиэхэ аныбыт!

Кэргэнин, оҕолорун, кийиттэрин, сиэннэрин

ский наслег» извещает, что с 28 мая 2013 г. на северной части села разрешено подключение летнего водопровода для населения ТОЛЬКО ДЛЯ ХОЗЯЙСТВЕННЫХ НУЖД.

Ньурбаттан төрүттээх Нам улуунугар олорор-үлэлиир убаастабыллаах биир дойдулаахтарбытын от ыйын 13 күнүгэр буолар ыһаахха ыгырабыт.

Билэср тел. 89142758350, 89243661817, 89142347280

Продается 2-этажное административное здание по адресу: с. Намцы, ул. К. Винокурова, 2/2. Возможно переоформление под жилой дом.

Тел. 89142899296, 89142260319

Продаю а/м «Тойота Гайа» 2000 г., 7 мест, двиг. 3S-FE, ОТС.
Тел. 41-9-85, 89142225275, 89243662546

1 Хомустаахха удамыр сыанаҕа завалянка онорор киһиэхэ наадыабыт.

Тел. 89244623824, 89142617523

Нашедших резиновую лодку с вещами в районе водокачки просим сообщить за вознаграждение.

Тел. 89141099001, 42-4-44

Молодая семья снимет частный дом на летнее время.

Тел. 89246619102

Грузовые перевозки до 2-х тонн по селу, по городу.

Тел. 89841160270, 89243661967

Продаю 1-комн. квартиру в деревянном доме.

Тел. 89679127125

Продаю лафет на 18 см, 8-9 метров. Тонкомер. Доставка.

Тел. 89243604394

Услуги манипулятора, 6 метров, 3 т.

Тел. 89142248218

Услуги электрика.

Тел. 89246636358

Считать недействительным утерянный номер а/машины Р 052 ВВ 14

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР УЧУОТТАН УЬУЛЛУБАТАХ

Ааспыт нэдиэлэҕэ 12 киһи кырбаммыт, 3 уоруу тахсыбыт. Ыам ыйын 28 к. «Сфера» МУП гараһыгар биллибэт киһи сыбааркалыыр аппарааты алдьаппыт. Ыам ыйын 29 к. «Сандалы» остолобуой түннүгүн алдьаппыттар. Ыам ыйын 28 к. дьарыктаах буолуу кииниттэн сайабылыанна кирибитинэн бэрэбизркэ кэмигэр Үөдэй олохтооҕо гр. А. үлэтэ суоҕунан учуокка турар эрээри ЖКХ-ға үлэ-үэ кирибит, ол туһунан эһпэтэх, пособие ыла сылдыбыт. Ыам ыйын 22 к. гр-ка П. сааһын ситэ илик кыһын өлөрүөх буолан сааммыт. Ыам ыйын 28 к. Бөтүнгэ гр. Д. өлбүт. Бэс ыйын 2 к. Нам с. Чернышевской ул. «Тойота Функарго» массына «Сузуки-Эскудо» массына кытта харсыбыт. Ыам ыйын 29 к. Хамаҕатта олохтооҕо гр-ка З. биллэрбитинэн кини уола гр. Ю. итирик сылдыан айдааны таһаарбыт. Ыам ыйын 30 к. Нам с. олохтооҕо гр-ка В. биллэрбитинэн кини күтүөт гр. А. итирик сылдыан айдааны таһаарбыт, үөхсүбүт, кыра кыһын куттаабыт.

МЕДИЦИНСКАЯ КЛИНИКА

УЗИ сердца (эхокардиография),
УЗИ сосудов головного мозга (транскраниальная доплерография),
УЗИ сонных и позвоночных артерий,
УЗИ сосудов нижних конечностей,
УЗИ сосудов почек,
УЗИ органов брюшной полости,
УЗИ органов малого таза,
УЗИ предстательной железы,
УЗИ щитовидной железы,
УЗИ молочных желез.

г. Якутск, ул. Ярославского, д. 24
Приём только по предварительной записи 8-914- 230-70-62

Роспотребнадзор предупреждает!

ДИФИЛЛОБОТРИОЗ – ПАРАЗИТАРНОЕ ЗАБОЛЕВАНИЕ

Ежегодно к врачам поликлиник обращаются больные с жалобами на выделение из кишечника отрывков ленточного паразита. При проведении анализа выясняется, что данный вид паразита – широкий лентец, который паразитирует в кишечнике человека и при длительном пребывании может вызвать различные патологические изменения в организме (гастриты, гастроэнтериты, колиты, анемии, аллергические реакции и т.д.).

Заражение человека происходит при употреблении свежесолоной рыбы (ряпушки, омуля, сороги, ельца, щуки и тугунков), приготовленной в домашних условиях, когда незначительная концентрация соли не действует губительно на личинки паразита.

При приготовлении ухи и прожаривания личинки погибают, и заражение человека не происходит.

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ НАМСКОГО РАЙОНА!

Территориальный отдел Управления Роспотребнадзора по Республике Саха (Якутия) в Намском районе предупреждает и призывает придерживаться следующих правил:

- употреблять в пищу рыбу после тщательной термической обработки – прожаривания, проваривания – не менее 20 минут;
- не готовить и не употреблять рыбу и икру домашнего соления;
- не покупать у уличных торговцев рыбу и икру домашнего соления, так как торговля рыбой домашнего приготовления запрещена.

Все эти несложные правила предотвратят заражение паразитарным заболеванием – дифиллоботриозом. Берегите свое здоровье!

Территориальный отдел Управления Роспотребнадзора по РС(Я) в Намском районе

СООБЩЕНИЕ НАСЛЕЖНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ МО «ТЮБИНСКИЙ НАСЛЕГ»

о сроках и порядке представления предложений по кандидатуре для назначения в состав избирательной комиссии МО «Тюбинский наслег»

В соответствии со статьями 22, 26 Федерального закона “Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации”, статьями 22 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах населенной администрации МО «Тюбинский наслег» в связи с истечением срока полномочий избирательной комиссии извещает о начале приема предложений по одной кандидатуре от каждой политической партии, иных общественных объединений в состав избирательной комиссии МО «Тюбинский наслег».

Предложения по кандидатуре в состав вышеуказанной избирательной комиссии МО «Тюбинский наслег» с приложением установленных законом документов, а также сведений о кандидате (фамилия, имя, отчество, дата рождения, образование, семейное положение, место работы или службы – род занятий, адрес места жительства, номер служебного и домашнего телефонов, серия и номер паспорта или заменяющего его документа, сведения об участии в организации и проведении выборов, документы о наличии гражданства иностранного государства (двойного гражданства), сведения об имеющихся судимостях вне зависимости от погашения, о нахождении под следствием или судом) следует направлять в наслегную администрацию МО «Тюбинский наслег» по адресу: с. Булус, ул. Центральная, д. 36, приемная в рабочие дни с момента публикации до 12 июня ежедневно с 9.00 до 18.00 часов, перерыв с 13.00 до 14.00 часов, выходные - суббота, воскресенье.

БУКА БАРЫ СУАЛЛЫК САХАЛЫК ААТТАНЫН, САХАЛЫ АРАСПААННАЛАНЫН!

Оннук кэм ыган кэллэ, халын хара омука суураллар, аҕыах сыйлынан якуттар сийиктин кытары сиилэйэр кэмнэрэ бүрүүкээтэ. Саханы суһаллык элбэтэр туһугар; - Бириддиээн ааттааныны кыайбат, ыарыртатар түбэлтэритигэр, Саха Сириг үрдүнэн баар бары Машалар бука-бары, саатар - Сардаана буола охсун, Натальялар бары - Аяаара, Наташалар - Туяаара, Анналар бары Айыына буолун, Пашалар бары Байаана буолун, Светланаалар бары Ньургуйаана, Вералар - Арыяана, Бизэрэлэр - Эрэллээнэ, Варялар - Айыллаана, Балбааралар - Албаана, Тааньылар - Талбаара буола охсун. Эр Дьон, Куолялар - Дуолан, Ньукулайдар - Ньургун, Алешалар - Аяаар, Өлөксөйдөр - Өксөй, Сэмэннэр - Сэмээр, Уйбааннар - Уйбан, Бүтүрдэр - Бэрт, уо.а. Аат кэннэ, Араспаанньаны хайаан да уларытабыт. Аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит киэн туттар хос аатынан, төрөөбүт сиргитинэн, түөлбөүтинэн, алааскытынан, дойдугут, өбүгэбит ааттарын киэн туттар уус араспаанна оностун. Биллэн турар хайаан да, аҕа аатын кэннэ „уола“, „кыһа“ диэн тылы киллэрин. Саха омука буоларбытын туоһулуур тылбытын, докумуонтуугар суруттардахха суһаллык саха буолуу үөскүүр! Онуоха хамнаһын да, пенсияг да хамсаабат, званияг, солон да уларыт- бат. Быһаччы, тугун да сүппэт, кыччаабат. Төттөрүтүн Саха Омука баарын биллэрэбин. Эбиитин „я, саха!“ диир бырааптанабын, „якутский язык“ диэбэккин. Дойдугун, өбүгэлэргин, итэҕэлгин харыстыырын таһынан, кинилэринэн киэн туттарын улаатар. „У народа саха - Язык саха! Имя саха, Фамилия саха, Отчество саха и Вера ТАНГАРА!“ - диэтэххинэ Омукар сэнээннинэрэ киирбэккин. Биниги итэҕэлбит ТАНГАРА диэн! Салайааччыбыт - ТАНГАРА! Сахалар ону өйдөөн. Ким үтүө ааттары алгыстатан, арчылатан ылыан бадалахтар „Билии“ общество лекторын, Российской Федерация журналистарын союһун чилиэнин, саха самаанын ХАРЫСХА УОЛА ХАРАТААЛАНЫ кытары билсин. Кэрэҕэ киирбиттэргэ Браастанын, бөбүгөтүү, табыллыны тардыы оноһуллар.

8(964)077-7434.

КЭРИЭСТЭБИЛЛЭР

Биниги ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, тыыл, үлэ ветерана, Аҕа дойду сэриитин ветеранын огдообото, хараҕынан озорчу көрбөт инбэлиит Слепцова Евдокия Алексеевна бу орто дойдуттан арахсыбыта бэс ыйын 6 күнүгэр 3 сыла буолар.

Кини Верхоянскый улуһун Саккырыыр нэһилиэгэр (билингитэ Баатаҕай Алыыта) 1922 с. тохсунньу 10 күнүгэр төрөөбүт. 6 саастааҕар аҕалара өлөн, ийэлэрэ 3 кып-кыра оҕолорун кытта тулаайа хаалбыт. Тиийиммэт-итиммэт кыһалдаттан ийэлэрэ дойду сиригэр кумалаанна кэлэн иһэн, Нам улуһун Хайгыалаах нэһилиэгэр олоһор Слепцов Алексей Михайлович (Туйах Өлөксөй) ынырыгытынан Хайгыалаахха олохсуйар. Ийэлэрэ ыалы кэрийэн иистэнэн айабын булар, 2 кыра оҕолорун атын сиргэ итигэххэ биэрэр, Евдокияны Туйах Өлөксөйдөөх оҕолоро суох буолан иитэ ыаллар. Манна 2 сыл буолаат, ийэтэ ыалдыан өлөн хаалар. Евдокия төгүрүк тулаайах туора сиргэ соҕотох турар бэйэтэ эрэ хаалар, кини оччолорго 8 эр саастааҕа. Туйах Өлөксөй бэйэтин анньынан суруйтаран иитэн улаатыннарар. Түбэнэн, Хатырыгынан, Намынан үөрэнэ сатыыр да, ас-танас суодуттан 5 эр кылааһы бүтэрэр. Онтон ыла колхоз тутуу үлэһитэ буолар. Хайгыалаахха хотон ис-тас үлэтигэр сылдьар, үүт учетчицатынан үлэтир, ол сылдьан икки кыыс буолан 5 көлөнөн типовой хотон маһын таһаллар, от тийэһэллэр, Түбүбэ диэри 44 күргэни тутуһар, эр дьону кытта тэбис-тэнгэ үлэтир кыайыылаах-хогуулаах үлэһит буолар. Ону таһынан киниэтэр улахан дьону үөрэхтээһингэ ааҕар балаҕанна учууталлыыр.

1940 с. Бүтүг нэһилиэгэр көһөр. Онно эмиз улахан дьону үөрэтэр. Дьиэтэ суох буолан оскуола кыра хоско олоһор. Манна олоһорун эрэ иһин хамнаһа суох оскуола остуорастыт: муоста сууйар, мас мастаан оскуола олохторун оттор. Онно бастакы кэргэнин Тарскай Николай Петрович диэн киһини көрсөн санга олох олоһор истэхтэринэ сэрии саараланар. Кэргэнэ бастакы хомуурга сэриигэ барар. Сэрии саараланаатын кытта Евдокия Бүтүгнэ налоговой агенынан үлэтир. Ыаллары кэрийэн фронтна анаан нолуок хомуйар. Онно ким харчынан, ким заемунан, ким харчыта суох араас малынан хайаан да биэриэхтээхтэрэ. Аһыыллара суох буолан дыбараскы буһаран сии олоһор дьонтон киирэн нолуок ирдиир сүрдээх ыарахан этэ диэн ахтар этэ. Ол да буоллар былааны куруук эрдэ долорон иһэр буолан атын нэһилиэгтэргэ көмөбө ытталлара. Байыаннай нолуогу хомуйар сүрдээх эппиэтинэстээх үлэҕэ үтүө суобастаахтык үлэлээн 1943 с. алтынньы 23 күнүгэр «Отличник финансового фронта» диэн званиега тиксэр. Бу үлэтин таһынан ыһыы-хомуур, от үлэтигэр сылдьар, агитатор буолан күн аайы «Боевой листок» таһаарар, Граф Бизэрэ пароход курууһугар түүннэри үлэтир. Онно сороһор американскай саахар кэлэр эбит, ол кууллара наһаа үчүгэй буолан дьон онон дьууша энин тиктэллэрэ үһү. Бу үлөн бастакы кэргэнттэн оҕо күүтэ сылдьан, онтон оҕото 1942 с. олунньу 17 күнүгэр төрөөбүтүн кэннэ хараҕа суох эмээхсингэ хааллар-хааллара үлэлээбитэ. Бу бэринилээх үлэтин түмүгэр 1946 с. сэнтиньи 14 күнүгэр «Аҕа дойду сэриитигэр 1941-45 сс.» килбиэннээх үлэтин иһин» Сталин төбөлөөх мэтээлинэн наҕараадаланар. Бастакы кэргэнэ фронтан эргиллибэтэ. 1947 с. иккинчи фронтоник учуутал, биир дойдулааҕа, Хайгыалаахтан төртүтээх Слепцов Георгий Игнатьевичтын холбоһон өссө 2 кыыс, 1 уол оҕону төрөтөн үөрэхтээх, үлэһит онортуур. 1949 сылтан бу дойдуттан барыар диэри Хатырыкка олоһор. Сайынны аттаах сылдьан бостууктуура, ону тэнэ бостууктуурун быһыыгар үтүү учуоттуура, үтүү бөтөнүнэргэ кутан ат тэлиэгэтигэр тийээн үүт боботугар таһара, кыһынын интернакка повардыыра. Кэлин 23 сыл устата пенсияга тахсар диэри маҕаһынна остуорастыыр, сороһор кочегардыыр. Бу үлэтэ элбэхтэ сыаналанар, элбэх грамоталардааҕа ону туоһулуур. Маны таһынан элбэх юбилейнай мэтээллэрдээҕэ.

Евдокия Алексеевна олоһу олус таптыыра, олоххо тардыһыта наһаа күүстээх этэ, олус актыбынай киһи этэ. Художественнай самодеятельноска үөрэ-көтө кыттар, элбэх ырыаны билэрэ, нэһилиэгин олоһор туохтан да туора турбат этэ: ыһыах буолар туһунуҕар түүнү быһа эт буһарар нэһилиэк ыалдыттарыгар, ууга бараары гыммыт сылгылары туоратыһар, ырыаннаабыт совхоз сүөһүтүн ылан төлөһүтэн, төрөтөн биэрэрэ, кырдыастары муньһан сэргэ туруоран ыһыах ыһара. 1985 с. биир сыллаах пенсиятын олорчу Эйэ фондугар анаабыта. Онтон 1986 сылтан 1988 с. алтынньы 10 к. үлэттэн уурайыар диэри хамнаһын 10% ый аайы эмиз Эйэ фондугар анаабыта. Ол иһин «Почетный знак Советского фонда мира» бэлиэнен наҕараадаламмыта. 1992 сылтан хараҕынан көрбөт буолан 1 группалаах инбэлиит буолар. Бу иннинэ 1978, 1988 сс. оһолго түбэһэн олус хоһолтолоохтук уола Тарскай Николай Николаевич уонна кэргэнэ, сэрии ветерана, педагогическай үлэ ветерана, Сталинград оборонатын кыттылааҕа Слепцов Георгий Игнатьевич утуу-субуу өлөллөр. Ол аһыытыгар икки хараҕынан көрбөт буолар. Биниги ийэбит, эбэбит, хос эбэбит олоххо элбэх эрэйи да көрүстэр, орто дойду олоһун олус күндүтүк көрөрө, туохха барытыгар көхтөөх, туох да үлэттэн ингэн-толлон турбат түргэн туттуулаах буолара. Түргэниги иистэнэ охсор, миннигэст астаах буолара, олбуоругар сүөһү толору буолара, сибиинньэ, кролик, куурусса, кус-хаас иитэрэ. Олус ыалдытымсах, кэлбиги-барыгы аһатан-хоннорон үөрэ-көтө көрсөрө, оҕолорун, сиэннэрин туһугар элбэхтик сүүрэрэ-көтөрө. Бырааһынныктартан саамай сылы быһа күүтэр, сөбүлүү бырааһынныгы Кы- айыы күнэ этэ. Хаһыат, радио, телевизор сонунун орто дойдуттан арахсыар диэри сэргиир, сэнээрэр. Сааһын тухары ииппит аҕатыгар Слепцов Алексей Михайловичка (Туйах Өлөксөйгө) сылаас-сыманнаас сыһыанын иһин махтанар буолара. Сэбиэскэй былаас туһугар олоһун анаабыт буолан, сэбиэскэй былаас эстикиттэн олус койоро, партията да суох буоллар, коммунистическай партияга саамай бэринилээх эсти сыһааннаһар киһинэн буолара, оҕолорун, сиэннэрин эмиз оннук ииппитэ. Кыайыы 65 сылын олус күүшүтэ, күн аайы «хас хонук хаалла?» диэн ыйытар этэ. Кыайыы парадыгар барыан наһаа баҕарбыта да, доруобуйата кыайбатаҕа. Күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит буорун буларга көмөлөспүт дьонно барыларыгар улахан махталбытын тиэрдэн туран кинилэргэ бары үтүөнү баҕарыт. Ийэбит, эбэбит, хос эбэбит сырдык мөссүөнэ үйэ-саас тухары өйбүтүгэр-санаабытыгар тыыннаах буолуоҕа.

Оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэнэ

Биниги ыалы төрүттэспит, халын аймаҕы ханатыспыт сүдү үтүөлээх күндү эбэбит Кокорева Елена Никоновна (1 Хомустаахтан төрүттээх Сысолятина Е.Н.) 2008 с. ыам ыйын бүтэнигэр диэри 78 сааһыгар сылдьан «өбүгэлэригэр» барбыта бизэ сыла аастар да умнуаппыт, умнуохпут да суоҕа!

Биниги эбэбит отучча сыл устата киһи аймах кэнчээритин иитиигэ кыттыгастаах. Эр сылларга амтаннаах аһынан аһаппыт оҕолоро билигин бэйэлэрэ ийэ-аҕа, өссө эһээ-эбээ буоллулар, уонна бииргэ үлэлээбит дьүөгэлэрэ хайдах курдук үөрэ-көтө сылдыбыттарын умнубатах буолуохтаахтар. Биирдэ санаан көрдөххө, күөх кырыстаах күн сиригэр бука- тын кэлбөтөх ыалдыттарыбыт эрээ, бу бэрриллэр кылгас кэмгэ сүгүн-саҕын сылдыбытка буруйу оноруу, доруобуйага буортулаах куһаҕан дьаллыгы үлүһүйэн туран батыһы үтүбөү тиэрдибэтин кэрэйбэспит баар ээ итэбэспит. Бу кестер хаартыскага ийэбитин хос эбээ буолуор диэри олоһон баран тово баҕас эдэрэй диэмэн дуу. Ким баҕарар эдэр буо- ла сылдыбыккытын санаан. Хайа уонна кэнники төрөөбүт сиэннэрэ, хос сиэннэрэ эдэр эрдэбинэ манньк эбит ээ диэхтэрэ турдаҕа.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ уонна хос сиэннэрэ

Table with 2 columns containing obituaries for various individuals, including names like Мухоморов, Сивцева, and others, with their dates of birth and death, and family information.

Редактор э.т. В. Н. РЫКУНОВА
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбууааччы — 41496,
суругу тиһии,
хаһыаты тангы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ШИ №ТУ14-0216.
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэитин, дьиэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияра киирбит суруктар төннөрүлүбэттэр. Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэдди биир буолбат.
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улуһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улуһа, Нам сэл., Заложнай ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru; editor@namtsy.sakha.ru

«Энсиэли» хаһыат
РИС таһылына, таһылына
уонна бэчээтиир сыһаар бэчээттэннэ.
Аадырһа: Нам сэл. Заложнай ул. 4
Формата А3. Кээмэйэ 1,5 бэчээт. Лист
Көндү сыһаанан атыһаллар
Индекс — 54889. Тиража — 2304
Бэчээкэ илии баттаньтын графига —
12:00 с. 04.02.2014 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 с. 04.02.2014 с.